Yeni Şafak, 7 Mayıs 2006

Kitapların da bir hikâyesi vardır

Bir yazarın "hayatının" ve "fikirlerinin" hikâyesi kadar, hiç kuşku yok ki "kitaplarının" hikâyesi de önemlidir. 'Kitaplar'dan bahis açılınca, kitapseverler için, yazarın yayınevleriyle ilişkilerinin serencâmı da kaçınılmaz olarak bir 'hikâye' değeri kazanır. Ne var ki bu hikâyelerin sadece bazıları eğlencelidir; çoğu ise hüzünlü...

Her yazarın mı?

Elbette değil!

Bazı yazarlar şanslıdır; yayınevlerinin kendilerine ihtiyacı, kendilerinin yayınevlerine olan ihtiyacından fazlaysa —ki bu pek nâdirdir—, böylelerini pekâlâ şanslı addedebiliriz.

Bazıları ise uzun yıllar sıkıntı çektikten ve ancak hatırı sayılır bir başarı elde ettikten sonra 'naz' makamına erişebilirler. Meselâ merhum Cemil Meriç de bu son sınıfa dahil yazarlardandır. Kendisi yıllarca kitaplarını güçlükler içerisinde ve zar-zor neşretmiş, ancak 1974'de "**Bu Ülke**" ile "**Umrandan Uygarlığa**" adlı kitaplarının kazandığı başarıyla birlikte, artık eserlerini neşretme sıkıntısı büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Nitekim Halil Açıkgöz'ün notlarından istifadeyle bu 'hikâye'nin bir kısmını olsun aydınlatabiliyoruz:

14 Mart 1977

— Dün Kadir (Mısıroğlu) Bey geldi. "Sebil'de çıkan makaleleri kitap yapalım" diyor. Ötüken'e sözüm var. Ben parayla satın alınacak insan değilim ki. "Mazur görün" dedim. Ötüken'in verdiğinin iki mislini vereceklermiş güyâ. (...) Kadir Bey baştan beri talip. Biraz, hafif kırıldı. Ama ne yaparsın? Söz verdik bir kere Ötüken'e. ("Cemil Meriç ile Sohbetler", s. 138)

21 Nisan 1977:

— [Kadir Mısıroğlu] son gelişinde "Hocam, bu makaleleri kitap halinde basalım" dedi. Ben de "Ötüken'e söz verdim, size veremem" dedim. "Mesele paraysa iki mislini veririz" falan dedi. "Satılık olmadığımı" söyledim. "Ama kitap (Mağaradakiler) çıktıktan sonra bir şeyler düşünürüm" dedim. Her halde kızdılar bana. (s. 163)

12 Ağustos 1977:

— Sebil'den gene telefon ettiler, "Kitabı basalım" dediler. "Söz verdim Ötüken'e" dedim. "Sözümden cayarsam, sözünden dönen adamın kitabını nasıl basarsınız? Sonra böyle bir adama nasıl itibar edersiniz?" dedim. (s. 269)

11 Mayıs 1978:

— M. Akif Ak "Yeni kitabınızın ismi ne olacak? Biz [Pınar'cılar] basalım" diyor. Hoşuma gitmiyor bu. Ben Ötüken'e nikâhlıyım. Bir anlaşmazlığımız da yok. Kitabı onlara vermem için Ötüken'e kızmış, darılmış olmam lâzım. Şunu söyleyeyim evlâdım: Hayatta ayrıldığım dostlar vardır ama hiçbirinde kırgınlığı ben yapmış değilim. İlk tesirin karşıdan gelmesini isterim evvelâ. (s. 327)

Cemil Meriç, ne gariptir ki birkaç yıl sonra "**Ziya Gökalp'in Hayatı ve Eserleri**" adıyla Uriel Heyd'den yaptığı çeviriyi 1980'de Sebil Yayınları'ndan; "**Batıyı Büyüleyen İslâm**" adıyla Maxime Rodinson'dan yaptığı çeviri ile "**Işık Doğu'dan Gelir**" adlı telifini ise 1983-84'de Pınar Yayınları'ndan neşredecektir. Ötüken artık Meriç'in kitaplarını neşreden yayıncı sıfatını kaybetmiştir.

Hikâyenin bir de başı var. Bu bölümü de İsmail Kara'nın anılarından takip edelim:

— Dergâh Yayınları'nda fiilen çalışmaya başladığım zaman (Nisan 1977) Cemil Bey'le Dergâh'ın arası soğuktu. Sebebi, örnekleri çok olan bir kitap, bir telif ve yayınevi hikâyesi. Yayınlandığında hayli ses getiren **Bu Ülke** (Nisan 1974) kitabının basılması için müellifi ile Dergâh anlaşmışlar. Telif 5 bin lira. Dergâh'tan habersiz araya Ötüken yayınevi girmiş ve 7 bin 500 lira teklif etmiş. Cemil Meriç'in Dergâh'a teklifi: "7 bin 500 lirayı siz verin, kitabı siz basın." Kabul edilemeyecek tatsız bir durum. Fikir mücadelesi, fikir ahlâkı çerçevesinde başlamış bir münasebet nasıl hiç de ahlâkî olmayan bir para pazarlığına ve ticarete intikal edebilirdi?! Etmiyor ve iş-ler kopuyor. (**Sözü Dilde Hayali Gözde**, s. 83, İstanbul, 2005)

Burada ilgi çekici olan nokta, "**Bu Ülke**"nin neşrinden bir yıl önce, yani 1973'te, Cemil Meriç'in eski bir Balzac çevirisinin Ötüken Yayınları'ndan yayımlanmış olmasıdır: "**İhtişam ve Sefalet**".

Not: Cemil Meriç'in kitaplarının neşredildiği yayınevleri sırasıyla şöyle: Üniversite Kitabevi (1943), Yüksel Yayınevi (1945), Arif Bolat Kitabevi (1945), İnkılâp Kitabevi (1946), MEB Yayınları (1956), Dönem Yayınları (1964), Çan Yayınları (1967), Türkiye Harsî Araştırmalar Derneği Yayınları (1969), Ötüken Yayınları (1973), Sebil Yayınları (1980), Umran Yayınları (1981), Tur Yayınları (1981), Pınar Yayınları (1983), İnsan Yayınları (1986), İletişim Yayınları (1992).

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ